

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Anna Heringová

Název práce: (Re)produkce genderu ve výchovných ústavech

Oponoval: Martin Švantner, PhD

1. CÍL PRÁCE *(uved'te, do jaké míry byl naplněn):*

Hlavní otázkou práce je: „Jaké podoby nabývá a jakým způsobem je (re)produkován genderový řád ve výchovných ústavech?“

Autorka přichází v návaznosti na probrané teoretické koncepty s *top-down* přístupem, když uvádí, že „dichotomnímu vnímání světa se podřizujeme, jinými slovy chceme dostát svým chováním danému genderu a zaškatulkovat se, abychom zapadali do společenských norem [Harding citována in Šmausová 2002: 17–18], což jak očekávám se bude promítat také v chlapeckém výchovném ústavu, který jsem navštívila, **kdy panuje představa, že muži by měli být ti silní jak fyzicky, tak psychicky, přičemž okázalost těchto vlastností může být znásobena genderově jednotvárným prostředím výchovného ústavu**“ (s. 6; tučné MŠ).

Cíl práce co do provedeného výzkumu byl naplněn a to vcelku nepřekvapivě: práce odhalila, že genderový řád se v ústavech reprodukuje různými způsoby (s. 42).

Práce však selhává v přesnějším propojení teoretické a výzkumné části, zejména pak v samotném závěru práce. Pokud by teoretická část v textu byla redukována pouze a jen pouze na koncepty určené k výzkumné operacionalizaci (a nebyla pokusem napsat dějiny genderové sociální teorie na cca osmi stranách), textu by to výrazně prospělo.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ *(náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):*

Čtenáře na začátku práce zarazí, že se autorka domnívá, že součástí velmi fragmentarizované a rozličné oblasti bádání spadající pod sociální vědy o genderu spadá i simplexní, spíše nepoučená debata o „počtu genderů“:

„Tato práce i přestože se věnuje genderu není orientována směrem, který by našel řešení genderových nerovností a nedokáže tedy ani odpovědět na otázku kolik genderů existuje [...]“ (s. 1).

Je třeba dodat, že řešení genderových nerovností poněkud přesahuje formát bakalářské práce.

Stejně tak bych se vyhnul poněkud zjednodušujícímu úvodnímu tvrzení, že „[g]ender se v posledních letech stává stále více diskutovaným tématem, jak v odborné, tak veřejné sféře“ – co se zde myslí „posledními lety“? (John Money napsal *Gender role* v roce 1955, sociální i sociálně vědní otázky

spojené s feministickým hnutím, jak autorka uvádí implicitně níže, jsou ještě starší). Tyto úvodní fráze tak působí na akademického čtenáře zjednodušujícím a nepřesvědčivým dojmem, je však třeba dodat, že autorka se v teoretické části pokouší je alespoň dílčím způsobem dále rozvést.

Pokud autorka opakuje, že „výše zmínila, že existuje celá řada výzkumů, které se genderem zabývají“, měla by na alespoň některé výzkumy odkázat, podobně jako když referuje alespoň na některé „výzkumy věnující se výchovným ústavům“ (s. 2).

Teoretická část práce tak působí neuspořádaným dojmem (autoři a autorky jsou tak nějak navrženi na sebe); autorka dosti zjednodušuje probírané koncepty a teoretická východiska končí v teoretické explikaci jakousi jednoduchou pseudo-marxistickou představou: je zde neměnný řád, který působí kauzálně a represivně a cele determinuje naše jednání.

Toto *armchair* epistemologického východisko ovšem autorka – bez větší reflexe - poněkud nabourává na dalších stranách, kde, s odkazem na příslušnou literaturu, hovoří o samotné, řeklo by se „přirozené“ (autorka se skrze pojednávanou literaturu dokonce mluví o „genetické výbavě“) tělesnosti vězňů (či chovanců), která se stává předmětem různých sociálních a hierarchizujících hodnocení.

Jak je to tedy s přísným oddělením biologické tělesnosti a sociální konstrukce? Autorka, zdá se mi, v textu dostatečně autorsky nereflektuje komplexní vztah mezi „přirozeným“ a „sociálním“ a nechává jej v textu pouze ve formě – co do zhodnocení prázdné – juxtapozice.

Přes tyto (a níže uvedené) výhrady k neadekvátně zpracované teoretické části, oceňuji následující etnografickou část, napsanou vcelku poutavým způsobem a spojenou s jednoduše zpracovanou, ale k práci adekvátní metodologií.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Práce z hlediska formální úpravy vykazuje řadu nešvarů. Autorka uvádí odkazy na webové stránky prostým kopírováním z příkazového řádku prohlížeče; nedodrжуje zásady metajazykových deixí (s. 10: „žen a nazývá jej pojmem problém beze jména“ – správně by to bylo „žen a nazývá jej pojmem „problém beze jména“ nebo žen a nazývá jej pojmem *problém beze jména*“; tyto stylistické a formální neobratnosti ztěžují čitelnost a přehlednost textu); některé pasáže působí „přilepeně“ a není tak za nimi znát subtilnější práce s teoretickými koncepty (s. 6: „Mužské nadřazenosti a (re)produkci genderového řádu se také věnovala Sandra Harding“); v textu je znát buď používání automatických překladačů, nebo nepříliš pozorná práce s překlady – co je například „korelací k rozmnožování“? (s. 6); v textu se tak často náhle objevují mechanicky převzaté pojmy z literatury, které, aniž by je autorka náležitě pojednala, dále hodnotí, resp. přebírá jejich hodnocení ze sekundární literatury (jako je tomu například u pojmu „subkulturní teorie“ na s. 8); parafráze, které autorka uvádí a jsou převzaty z knih by měly být doloženy i odkazy na příslušné strany; v práci se vyskytuje několik pouze několik překlepů, podstatnou výhradu mám ale ke zmíněným kontextuálním, konceptuálním a stylistickým nepřesnostem. Nevím, zda si je toho autorka vědoma, ale kvazi-totální instituce není jejím vynálezem (s. 12-13), ale v sociálních vědách používaným konceptem.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Viz výše a níže.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

Autorka uvádí: „Poté co byly women’s a men’s studies ustanoveny jako samostatné směry, přichází postmoderní přístup, který říká, že hromadné označení ženy a muži je nepřesné vzhledem k tomu, jak se jedinci v těchto skupinách vzájemně liší mezi sebou v rámci kultur, prostoru a času, zatímco post

strukturální přístup tvrdí, že hromadné označení ženy a muži je nevhodné neboť vnímá muže a ženy jako konstrukt či reprezentaci nabytou skrze diskurz, hraní a opakovatelnost, nikoliv jako reálné entity.“ (s. 5).

Tyto zkratky se v textu objevují často a vyvolávají řady spojených otázek:

Co se zde přesně míní post-moderním přístupem?

Co se zde přesně míní post-strukturalistickým (nikoliv jak autorka chybně překládá „strukturálním“) přístupem?

Co se míní „reálnou entitou“?

A jaké důsledky mají tyto koncepty pro její vlastní práci?

Když autorka rozhodně uvádí (s. 6) obvyklé klišé, které nepřesně přisuzuje S. de Beauvoir, že „že gender je společenský konstrukt, který s biologickým pohlavím nesouvisí“ – co přesně myslí „sociální konstruktem“? (A také „biologickým pohlavím?“) Nejde o falešné dilema *natura vs cultura*?

Jak autorka rozumí pojmu „symbolismus“?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Dobře.

Datum:

Podpis: